

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Медичний інститут
Кафедра анатомії, клінічної анатомії і оперативної хірургії,
патоморфології та судової медицини

«Затверджую»

Перший проректор

Іщенко Н.М.

«__» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ І ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Розробник

Черно В.С.

Завідувач кафедри розробника

Черно В.С.

Гарант освітньої програми

Клименко М.О.

Директор інституту

Грищенко Г.В.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Клінічна анатомія і оперативна хірургія	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	222 «Медицина»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Медицина	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	2-й	
Навчальний рік	2021-2022	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	4-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	10,5 год.	
	21 год.	
	59 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	35%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	4-й семестр – диф.залік	

Анотація навчальної дисципліни

Клінічна анатомія і оперативна хірургія займає важливе місце в системі підготовки лікаря лікувально-профілактичного профілю. Базуючись на знаннях, набутих студентами при вивченні таких базових дисциплін як нормальна анатомія та гістологія людини, патологічна гістологія та анатомія, нормальна і патологічна фізіологія, покликана озброїти майбутнього лікаря знаннями, необхідними для встановлення правильного діагнозу, вибору тактики лікування хворих, раціонального способу оперативного втручання, визначення закономірностей розвитку компенсаторно-приспосувальних змін в організмі, а також можливих ускладнень і способів їх хірургічної корекції.

Клінічна анатомія і оперативна хірургія розміщується на стику теоретичних і клінічних дисциплін. Вона покликана озброїти студента знаннями, необхідними для роботи в клініці – в цьому суть прикладних аспектів предмету.

Вивчення клінічної анатомії і оперативної хірургії включає в себе два взаємопов'язаних розділи. Загальна оперативна хірургія викладається в лекційному курсі в аспекті анатомо-фізіологічних обґрунтувань оперативних втручань, виходячи із структурно-системного принципу, на основі найновіших досягнень теоретичної і клінічної медицини.

Спеціальна клінічна анатомія і оперативна хірургія – предмет практичних занять. При вивченні клінічної анатомії слід особливу увагу приділити питанням індивідуальної та вікової мінливості в будові органів і систем людини (нативний матеріал), твердо засвоїти їх прикладні аспекти в діагностиці, а також при виробленні індивідуального плану лікування хворих. Особливо виділяються питання надання невідкладної допомоги в екстремальних ситуаціях.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Клінічна анатомія і оперативна хірургія» є структурно-функціональні особливості форми, будови, походження, розвитку організму людини, топографічних взаємовідносин частин і органів тіла, з урахуванням вікових, статевих і індивідуальних відмінностей.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – набуття кожним студентом конкретних знань з клінічної анатомії, необхідних для обґрунтування клінічного діагнозу, розуміння патогенезу різних захворювань, розвитку можливих ускладнень, а також вибору найбільш раціональних методів хірургічного втручання, оволодіння технічними прийомами і навичками оперативних втручань.

Завдання –

- Δ формування знань з клінічної анатомії ділянок, органів та систем тіла людини;
- Δ вміння інтерпретувати топографоанатомічні взаємозв'язки з позицій варіаційної та вікової клінічної анатомії;
- Δ формування вмінь застосовувати знання з клінічної анатомії для обґрунтування діагнозу та розуміння патогенезу різних патологічних процесів;
- Δ формування вмінь вибору найбільш раціональних методів хірургічного втручання;
- Δ володіння технікою виконання основних оперативних втручань на трупах людини, експериментальних тваринах та тренажерах.

Очікувані результати навчання.

В результаті вивчення дисципліни студенти мають:

- Визначати роль знань топографічної анатомії, способів оперативних доступів і прийомів у підготовці лікаря.
- Класифікувати хірургічні операції.
- Ідентифікувати сучасні хірургічні інструменти

- Демонструвати техніку первинної хірургічної обробки ран
- Вирізняти різні види трансплантації і експлантації органів і тканин.
- Пояснювати топографо-анатомічні основи виникнення клінічної картини патологічних процесів на голові і шиї
- Аналізувати вікові особливості топографічної анатомії голови і шиї
- Демонструвати різні методи обробки ран голови і шиї
- Визначати принципи декомпресійних і кістково-пластичних трепанацій черепа, оперативних втручань при різних формах зобу.
- Демонструвати оголення і перев'язку зовнішньої і загальної сонних артерій, трахеотомію.
- Пояснювати топографо-анатомічні основи виникнення клінічної картини захворювань органів грудної порожнини
- Аналізувати вікові особливості топографічної анатомії органів грудної порожнини
- Пояснювати вибір і методи оперативних втручань при ураженні молочної залози
- Обрати і демонструвати різні методи обробки ран грудної стінки, резекції ребра
- Запропонувати доступи і оперативні прийоми в залежності від патології легень
- Вирізняти хірургічну анатомію вад серця і хірургічні методи їх корекції
- Визначати механізми і способи екстракорпорального кровообігу.
- Трактувати принципи дезоблітеруючих операцій при ішемічній хворобі серця
- Обґрунтувати оптимальні способи лапаротомій при різних захворюваннях органів черевної порожнини
- Обґрунтувати оптимальні способи операцій при грижах стінки живота
- Освоїти різні способи операцій при грижах стінки живота
- Демонструвати резекцію кишки і різні види ентероанастомозів, гастростомії, видалення червоподібного відростка.
- Обґрунтувати топографо-анатомічні основи методів органозберігаючих операцій на шлунку.
- Визначати принципи резекції шлунка, операцій на печінці, жовчному міхурі, жовчних шляхах, підшлунковій залозі, нирках і сечоводах, лапароскопічних втручань на цих органах.
- Обґрунтувати вибір способів операцій на сечовому міхурі, передміхуровій залозі, прямій кишці, матці, яечку, зовнішніх статевих органах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини;
- топографію та синтопію органів людини;
- вікові особливості клінічної анатомії організму і хірургічну анатомію природжених вад;

Вміти:

- ідентифікувати сучасні хірургічні інструменти;
- демонструвати володіння технікою виконання основних оперативних втручань на симуляційних органах людини, тренажерах та експериментальних тваринах;
- демонструвати техніку первинної хірургічної обробки ран на симуляційних органах людини, тренажерах та експериментальних тваринах.

Розроблена робоча програма відповідає *освітньо-професійній програмі* (ОПП) та орієнтована на формування компетентностей:

- *загальні*: ЗК.1; ЗК.2; ЗК.3; ЗК.10:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
  - **спеціальні** (фахові, предметні): ФК.3; ФК.6; ФК.11:
- здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання;
- здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань;
- навички виконання медичних маніпуляцій.

Результати навчання: знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія», є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (блок загальної підготовки ОК13) і професійно-практичну (блок професійної підготовки ОК44) підготовку.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- вміння аналізувати інформацію про поширену будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини; демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об'єкту анатомічного та клінічного дослідження;
- варіанти мінливості органів, вади розвитку;
- інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини;
- пояснювати закономірності розвитку та особливості будови органів та систем людини на макро-і мікроскопічному рівнях;
- передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів;
- визначити топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини;
- визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані **програмні результати навчання (ПРН)** включають вищенаведені вміння, що вміщені у **ПРН11, ПРН12, ПРН20 ОПП:**

ПРН11. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя (в тому числі професійний анамнез), за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого. За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про людину, її органи та системи, за певними алгоритмами:

- збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитовидної та молочних залоз);
- оцінювати психомоторний та фізичний розвиток дитини;
- обстежувати стан серцево-судинної системи (огляд та пальпація ділянки серця та поверхневих судин, визначення перкуторних меж серця та судин, аускультация серця та судин);
- обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки та верхніх дихальних шляхів, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);
- обстежувати стан органів черевної порожнини (огляд живота, пальпація та перкусія кишок, шлунку, печінки, селезінки, пальпація підшлункової залози, нирок, органів малого тазу, пальцеве дослідження прямої кишки);
- обстежувати стан кістково-м'язового апарату (огляд та пальпація);
- обстежувати стан нервової системи;
- обстежувати стан сечостатевої системи.

ПРН12. Оцінювати інформацію щодо діагнозу в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу, застосовуючи стандартну процедуру, використовуючи знання про людину, її органи та системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень (за списком 4).

ПРН20. Надавати екстрену медичну допомогу, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми.

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС).

Програма навчальної дисципліни складається з трьох блоків:

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Блок 1.

Розділ 1. «Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії».

Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії..

Історія розвитку навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія». Предметне поле і завдання клінічної анатомії. Методи топографо-анатомічного дослідження. Предметне поле і завдання оперативної хірургії. Класифікація хірургічних операцій. Етапи оперативних втручань. Принципи оперативних втручань

Тема 2. Первинна хірургічна техніка.

Хірургічний інструментарій і зшивальна апаратура. Техніка роз'єднання і з'єднання тканин. Сучасний шовний матеріал та зшиваючі апарати. Шви. Вузли Тимчасова та остаточна зупинка кровотечі. Класифікація та принципи місцевого знеболювання. Принципи первинної хірургічної обробки ран.

Розділ 2. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї»

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови.

Клінічна анатомія ділянок мозкового відділу голови. Клінічна анатомія мозкових оболонок і міжоболонних просторів. Схема черепно-мозкової топографії. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови. Гематоми мозкового відділу голови. Трепанация черепа (декомпресійна і кістково-пластична). Антротомія.

Поняття про хірургічні втручання при аневризмах, внутрочерепних гематомах та крововиливах, пухлин порожнини черепа. Ендоваскулярні втручання. Краніонавігація.

Клінічна анатомія ділянок лицевого відділу голови. Клінічна анатомія привушної залози. Клінічна анатомія клітковинних просторів лица, шляхи розповсюдження запальних процесів. Клінічна анатомія приносних пазух. Первинна хірургічна обробка ран лица. Розкриття верхньощелепної пазухи (гайморотомія).

Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок та органів шиї.

Клінічна анатомія ділянок (трикутників) шиї. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів шиї, шляхи розповсюдження запальних процесів. Судини та нерви шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським та М.Н.Бурденко. Первинна хірургічна обробка ран шиї. Операції при запальних та гнійних процесах шиї. Серединні і бокові кісти та свищі шиї, методи їх хірургічного лікування. Аневризми сонної артерії і техніка операцій при них. Операції при флебектазії яремних вен. Операції при кривошиї.

Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї. Операції на щитоподібній залозі. Оперативні доступи до шийної частини стравоходу.

Блок 2.

Розділ 3. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини».

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія грудної стінки.

Клінічна анатомія грудної стінки. Клінічна анатомія молочної залози. Вади розвитку молочної залози: Операції на молочній залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах.

Резекція ребра.

Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів і органів середостіння.

Клінічна анатомія плеври та легенів, органів переднього та заднього середостіння. Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу Оперативні доступи до органів грудної порожнини. Пульмонектомія. Резекція частки(зони) та сегмента легень.

Операції при стенозах та атрезіях стравоходу . Пластика стравоходу тонкою та товстою кишкою. Поняття про сучасні операції при раку стравоходу

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця

Клінічна анатомія серця та осердя. Хірургічні доступи до серця. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби(ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування). Принципи екстракорпорального кровообігу(апарати штучного кровообігу). Вродженні та набуті вади серця, принципи їх хірургічного лікування. Трансплантація серця.

Розділ 4. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів порожнин живота»

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.

Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік).

Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Клінічна анатомія пахвинної ділянки та пахвинного каналу. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж. Операції при косих та прямих пахвинних грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої і ковзної гриж.

Клінічна анатомія стегового каналу, ділянки пупка та білої лінії живота. Хірургічна анатомія стегових, пупкових грижі та грижі білої лінії живота. Оперативне лікування стегових, пупкових гриж і гриж білої лінії живота.

Ендоскопічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Лапароскопічні методи лікування гриж передньо-бокової стінки живота.

Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.

Порожнина живота: частини. Черевна порожнина: стінки, вміст. Клінічна анатомія очеревини. Очеревинна порожнина, її вміст. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Поверхи очеревинної порожнини. Сумки, канали, зачатки.

Клінічна анатомія шлунка, печінки, жовчного міхура та жовчних шляхів, тонкої кишки, товстої кишки, селезінки. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини. Кишкові шви. Резекція кишок. Види ентероанастомозу: кінець в кінець, бік в бік, кінець в бік.

Операції на шлунку: розсічення, шов шлунку, ушивання проривної виразки шлунку, гастростомії, гастроентеростомії , резекції, ваготомії та дренажні операції.

Операції на печінці (шов печінки, резекція печінки), жовчному міхурі та жовчних протоках (холецистектомія – способи та техніка). Лапароскопічні методи холецистектомії.

Хірургічна анатомія атрезій жовчного міхура та жовчних шляхів. Операції при атрезіях жовчовивідних шляхів.

Видалення селезінки (спленектомія).

Оперативні доступи до червоподібного відростка. Видалення червоподібного відростка. Способи обробки його кукси. Ретроградне видалення червоподібного відростка. Лапароскопічна апендектомія. Операції на кишці (ентеростомія, колостомія, протиприродний задній прохід).

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору.

Клінічна анатомія поперекової ділянки. Поперековий трикутник. Клінічна анатомія заочеревинного простору: фасції, клітковинні простори, вміст. Клінічна анатомія органів та судин заочеревинного простору (нирки, надниркові залози, сечоводи, підшлункова залоза, черевна аорта, нижня порожниста вена). Оперативні доступи до органів заочеревинного простору. Паранефральна блокада. Операції на нирках (розсічення нирки, резекція нирки, видалення нирки, розкриття ниркової миски). Поняття про трансплантацію нирки, пластичні операції на сечоводах. Операції при вроджених вадах нирок і сечоводів.

Принципи операції на підшлунковій залозі при гострому та хронічному панкреатитах.

Розділ 5. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза».

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.

Клінічна анатомія таза. Фасції і клітковинні простори таза. Клінічна анатомія органів чоловічого і жіночого таза(сечового міхура, передміхурової залози та сім'яних міхурців, матки і її придатків, прямої кишки).

Оперативні доступи до органів малого тазу. Високий розтин сечового міхура. Прокол та катетеризація сечового міхура. Надлобкова крізьміхурова аденомектомія.

Операції при позаматковій вагітності. Кесарів розтин. Класифікація парапроктитів. Принципи операцій при гострих та хронічних парапроктитах. Операції при геморої. Операції на прямій кишці при атрезіях анального отвору і кишки. Хірургічна анатомія вроджених вад товстої кишки: мегаколон та хвороба Гіршпрунга. Операції при мегаколон і хворобі Гіршпрунга.

Блок 3.

Розділ 6. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та кінцівок».

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта, спинного мозку і його оболон.

Клінічна анатомія хребта. Фізіологічні та патологічні згини хребтового стовпа. Клінічна анатомія спинного мозку, спинномозкових вузлів та спинномозкових нервів. Клінічна анатомія мозкових оболон та міжоболонних просторів.

Оперативні доступи до різних відділів хребта. Поперековий прокол. Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування сколіозу. Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування міжхребцевих гриж. Хірургічна анатомія вроджених вад спинного мозку та хребта.

Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок

Клінічна анатомія ділянок верхньої кінцівки: надпліччя, пахвової ямки, плеча, ліктьової ямки, передпліччя, зап'ястка та кисті.

Проекційні лінії підключичної артерії, пахвової артерії, судинно-нервового пучка плеча, променевої та ліктьової артерій. Фасції та клітковинні простори верхньої кінцівки.

Оперативні доступи до підключичної та пахвової артерій, плечової артерії та серединного нерва, ліктьової артерії та нерва, променевої артерій та нерва.

Фасції та клітковинні простори, шляхи розповсюдження гнійних процесів. Шляхи розповсюдження гнійних процесів на верхній кінцівці. Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон кисті, передпліччя та ліктьової ямки, плеча та надпліччя.

Клінічна анатомія плечового, ліктьового, промене-зап'ясткового, п'ястково-фалангових, міжфалангових суглобів та їх зв'язковий апарат(проекція суглобових щілин, суглобова капсула, її слабкі місця, синовіальні завороти, кровопостачання і іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок

Клінічна анатомія ділянок нижньої кінцівки: сідниці, стегна, підколінної ямки, гомілки, стопи. Проекційні лінії сідничного нерва. сідничної ділянки, стегнової та підколінної артерій, великої підшкірної вени, судинно-нервових пучків гомілки та стопи. Оперативні доступи до стегнової та підколінної артерій, сідничного нерва в середній третині стегна, передньої та задньої великогомілкових артерій та гомілкових нервів на різних рівнях.

Фасції та клітковинні простори, шляхи розповсюдження гнійних процесів на нижній кінцівці. Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон стопи, гомілки, стегна та сідничної ділянки.

Клінічна анатомія кульшового, колінного, гомілково-стопного суглобів (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, слабкі місця капсули, синовіальні завороти, кровопостачання та іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).

Тема 4. Оперативні втручання на кінцівках

Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок. Операції на судинах кінцівок. З'єднання судин. Дезоблітерація магістральних артерій і ревазуляризація органів і тканин (емболектомія (тромбемболектомія), ендартеректомія (тромбендартеректомія), резекція артерії з прямим анастомозом, реімплантацією або пластикою артерії, обхідне шунтування, протезування,ендовазальна балонна ангіопластика і стентування). Операції на черевній аорті та нижній порожнистій вені. Ендовазальна емболізація артерій. Мікрохірургічна техніка.

Операції на венах (венесекція, ендовазальне встановлення кава-фільтрів). Пункція та катетеризація центральних вен. Операції при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок.

Операції при аневризмах.

Принципи операцій на сухожилках остеотомія, кісткова пластика (зшивання сухожилка, тенопластика, теноліз, тенотомія, тенодез).

Принципи операцій на периферичних нервах (невроліз, шов нерва, невротомія, пластика і переміщення нервів).

Операції на кістках (екстра- та інтрамедулярний остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика).

Операції на плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, гомілково-стопному суглобах (пункція та артроскопія, артротомія, артроліз, артропластика, артродез, артрориз, ендопротезування).

Загальні принципи ампутації. Класифікація ампутацій. Ампутації і екзартикуляції на верхній кінцівці(ампутація фаланг пальців кисті, кісток п'ястка, передпліччя та плеча).

Ампутації і екзартикуляції на нижній кінцівці (екзартикуляцію пальців за Гаранжо, ампутацію стопи за Шарпом. ампутація стопи за Лісфранком, ампутація стопи за Шопаром, екзартикуляція стопи за Саймом, кістково-пластична ампутація гомілки за М.І. Пироговим, фасціопластична ампутація гомілки, ампутації стегна).

4 . СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є:

- лекції;
- практичні заняття;

- самостійна робота студентів (СРС);
- індивідуальна робота студентів (ІРС).

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів анатомії людини.

Практичні заняття передбачають:

- опанування студентами будови органів, систем органів людини;
- визначення на анатомічних препаратах топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем органів людини;
- оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини;
- вирішення ситуаційних задач, що мають клініко-анатомічне обґрунтування.

Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями.

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Л		Пр.	Лаб	ІРС	СРС	
Блок 1. Розділ 1. «Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії»						
Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії.		1	-			2
Тема 2. Первинна хірургічна техніка.			1			2
Разом за розділом 1		1	1			4
Розділ 2. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї»						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови		1	3			6
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок та органів шиї.		1	2			4
Разом за розділом 2		2	5			10
Блок 2. Розділ 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія грудної стінки		2	2			4
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів та органів середостіння.			2			4
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця.						4
Разом за розділом 3		2	4			12
Розділ 4. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів порожнин живота»						
Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.		2	2			4
Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.			2			6
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки та органів заочеревинного простору.			2			6
Разом за розділом 4		2	6			16
Розділ 5. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза».						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна		2	2			4

хірургія стінок і органів таза.						
Разом за розділом 5		2	2			4
Блок 3. Розділ 6. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та кінцівок»						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта, спинного мозку і його оболон.		0,5	2			5
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок.		0,5	0,5			2
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок.			0,5			2
Тема 4. Оперативні втручання на кінцівках		0,5				4
Разом за розділом 6 (блоком 3)		2	3			12
Підсумковий контроль						
Всього годин за навчальну дисципліну «Клінічна анатомія та оперативна хірургія»	90	10,5	21			59

4.2. Теми лекцій

№	Тема	Кіль-ть годин
1	Визначення предмета, завдання топографічної анатомії та оперативної хірургії. Історія предмета. Методи топографо-анатомічного дослідження. Клінічна анатомія ділянок мозкового і лицевого відділів голови. Мозкові оболонки і міжоболонові простори. Пазухи твердої мозкової оболони. Клінічна анатомія лица. Клінічна анатомія ділянок та органів шиї. Фасції, клітковинні простори. Судини та нерви шиї.	3
2	Клінічна анатомія грудної стінки, молочної залози Клінічна анатомія легень і органів середостіння, серця і навколосерцевої сумки. Хірургічні доступи до стравоходу, легень, серця.	2
3	Клінічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Пахвинна ділянка і пахвинний канал. Клінічна анатомія черевної порожнини. Відношення очеревини до органів порожнини живота. Сумки верхнього поверху черевної порожнини. Клінічна анатомія шлунка, підшлункової залози, печінки, жовчного міхура, жовчних шляхів і селезінки. Клінічна анатомія дванадцятипалої кишки, тонкої і товстої кишок. Канали, закутки нижнього поверху черевної порожнини.	2
4	Клінічна анатомія поперекової ділянки. Слабкі місця поперекової ділянки. Клінічна анатомія фасцій і клітковинних просторів, органів заочеревинного простору. Паранефральна блокада. Клінічна анатомія стінок і органів таза. Фасції і клітковинні простори таза. Вікові і статеві особливості топографічної анатомія таза. Клінічна анатомія промежини. Клінічна анатомія хребта і спинного мозку. Оболонки спинного мозку Спинний мозок і корінці спинномозкових нервів. Поперековий прокол.	2
5	Клінічна анатомія верхньої кінцівки. Фасції і фасціальні футляри, клітковинні простори. шляхи поширення гнійних процесів. Доступи до пахвової, підключичної, плечової артерій. Клінічна анатомія нижньої кінцівки. Стегновий трикутник. Канал привідних м'язів. Підколінна ямка. Фасції і фасціальні футляри, клітковинні простори. шляхи поширення гнійних процесів. Доступи до судин та нервів.	2

4.3. Теми семінарських занять не передбачено

4.4. Теми практичних занять

№	Тема	Кіл-сть ГОДИН
1.	Історія розвитку дисципліни. Методи топографо-анатомічного дослідження. Визначення і завдання топографічної анатомії її клінічне значення. Хірургічний інструментарій, шовний та перев'язочний матеріал.	1
2.	Топографічна анатомія ділянок склепіння черепа та соскоподібного відростка. Топографо-анатомічні ознаки закритої, відкритої та проникаючої травми черепа.	1
3.	Клінічна анатомія оболонок мозку, цистерн та шлуночків мозку, черепно-мозкових нервів. Проекція венозних пазух твердої мозкової оболонки. Схема черепно-мозкової топографії Кронлейна-Брюсової. Топографо-анатомічні ознаки внутрішньочерепних гематом різного походження, принципи трепанації черепа.	1
4.	Клінічна анатомія ділянок лицевого відділу голови. Кровопостачання, венозний, лімфатичний відтік та іннервація, анатомічні шляхи розповсюдження запальних процесів в ділянках лица їх клінічне значення. Топографо-анатомічні ознаки гайморових пазух та їх клінічне значення. Топографо-анатомічне обґрунтування задньої тампонади носа, блокади гілок трійчастого нерва.	1
5.	Фасції, клітковинні простори шиї. Судини та нерви шиї. Топографо-анатомічне обґрунтування локалізації заглоткових та приглоткових абсцесів, флегмон шиї і гнійного паротиту. Топографо-анатомічне розташування голосових зв'язок та їх клінічне значення. Топографічна анатомія органів шиї (стравохід, трахея, щитоподібна залоза, блукаючий нерв). Топографо-анатомічні особливості виконання трахеотомії та конікотомії.	2
6.	Клінічна анатомія грудної стінки, молочної залози та плеври,. Топографо-анатомічне обґрунтування локалізації пухлин та абсцесів молочної залози. Топографо-анатомічне обґрунтування пункції плеври при пневмотораксі та плевриті. Топографо-анатомічні ознаки різного за видом пневмотораксу. Діафрагма	2
7.	Клінічна анатомія легень та органів середостіння. Клінічна анатомія середостіння та його органів.	2
8.	Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Топографічна анатомія пахвинного і стегнового каналів. Хірургічна анатомія прямої, косої і стегнової гриж.	2
9.	Клінічна анатомія верхнього поверху черевної порожнини Відношення очеревини до органів черевної порожнини. Сумки, канали, закутки. Топографічна анатомія шлунка, печінки, жовчного міхура, жовчних шляхів, дванадцятипалої кишки, підшлункової залози і селезінки. Хірургічна анатомія шлунка. Гастростомія. Гастроентерстомія. Резекція шлунка. Ваготомія і пілоропластика. Ушивання перфоративної виразки шлунка.	1
10.	Клінічна анатомія нижнього поверху черевної порожнини Клінічна анатомія тонкої і товстої кишок. Канали, мезентеріальні синуси, закутки. Хірургічна анатомія тонкої кишки. Резекція тонкої кишки. Хірургічна анатомія товстої кишки та червоподібного відростка. Апендектомія. Техніка накладання протиприродного відхідника.	1
11.	Хірургічна анатомія поперекової ділянки Слабкі місця поперекової ділянки. Клінічна анатомія фасцій і клітковинних просторів, органів заочеревинного простору. Заочеревинний простір. Топографо-анатомічне обґрунтування розповсюдження запальних процесів в заочеревинному просторі. Хірургічна анатомія органів заочеревинного простору. Операції на нирках і сечоводах.	2

12.	Клінічна анатомія стінок і органів таза та промежини. Фасції і клітковинні простори малого таза. Вікові і статеві особливості топографічної анатомії малого таза. Топографо-анатомічне обґрунтування проколу сечового міхура, розтину сечового міхура. Топографо-анатомічне обґрунтування тазових гриж Хірургічна анатомія хребта.	2
13.	Клінічна анатомія спинного мозку і його оболонок. Топографо-анатомічне обґрунтування поперекового проколу Операції на хребті.	2
14.	Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх та нижніх кінцівок.	1

4.5. Теми лабораторних занять не передбачено

4.6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хірургічний інструментарій, основи хірургічної термінології. Наркоз. Внутрішньовенний барбітуратовий наркоз при оперативних втручаннях на тваринах. Види пластики шкіри. ПХО ран. Методика закриття дефектів шкіри. Види пластики. Техніка основних хірургічних маніпуляцій: ін'єкції, венепункція, венесекція.	4
2	Топографо-анатомічне обґрунтування трепанацій черепа (Резекційна та кістково пластична трепанація). Трепанації повітряних пазух обличчя. Оперативні втручання на обличчі. Пластика при розщепленні твердого піднебіння, та верхньої губи.	6
3	Вагосимпатична блокада. Блокада шийного і плечового сплетень. Трахеотомія. Конікотомія. Струмектомія. Перев'язка артерій.	4
	Мастектомія. Плевральна пункція. Резекція ребра. Стернальна пункція. Пневмоторакс. Операції на легенях. Операції на серці.	12
4	Оперативні втручання на черевній стінці та органах черевної порожнини. Операції на органах малого таза.	20
5	Спиномозкова пункція. Спиномозкові грижі. Оперативні втручання на кінцівках. Ампутації.	12
	Разом	58

4.7. Індивідуальні завдання

НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНУ РОБОТУ (1 - 6 БАЛІВ).

- Активна участь в засіданнях наукового студентського гуртка.
- Виступи з доповідями на засіданнях наукового студентського гуртка.
- Виготовлення таблиць для практичних та підсумкових занять.
- Допомога в підготовці мультимедійних презентацій.
- Виготовлення анатомічних муляжів та макетів анатомічних препаратів.
- Участь у наукових публікаціях із співробітниками кафедри.

4.8. Завдання для самостійної роботи

Згідно робочого плану позааудиторної роботи.

5. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. ПИТАННЯ ДО ЗАЛКУ З ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ І ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ»

1. Класифікація оперативних втручань.
2. Топографічна анатомія и оперативна хірургія поперекової ділянки і ділянки тазу.
3. Топографічна анатомія кисті. Топографічна анатомія фасціально-клітковинних просторів долоні. Хірургічна анатомія клітковинних просторів і синовіальних піхв кисті. Судини і нерви кисті.
4. Техніка грижовідтинання за способом Спасокукоцького-Жирара.
5. Техніка гастростомії за Вітцелем.
6. Топографічна анатомія лобово-тім'яно-потиличної ділянки. Межі, пошарова будова, кровопостачання, іннервація, лімфовідтік. Клітковинні простори.
7. Доступи до нирки (розрізи за Федорову, Бергману-Ізраелю). Шов нирки, резекція нирки, нефректомія.
8. Кістково-пластична ампутація стегна за Гритті-Шимановському. Показання, техніка виконання.
9. Техніка гастростомії за Топровером
10. Техніка вшивання рани тонкої кишки.
11. Топографічна анатомія легень. Сегментарна і часткова будова.
12. Топографічна анатомія сечового міхура. Клітковинні простори сечового міхура. Кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
13. Топографічна анатомія передньої ділянки стегна. Судинна і м'язова лакуни. Стегновий (Скарповський) трикутник. Стегновий канал. Привідний канал (Гунтеров).
14. Принципи резекції шлунка, види, модифікації.
15. Техніка венепункції.
16. Фасції шиї за В.М.Шевкуненком, трикутники шиї.
17. Техніка виконання паранефральної блокади за А. В. Вишневському. Можливі ускладнення при виконанні.
18. Методи обробки шкіри, м'язів, судин, нервів, кісток і окістя при ампутаціях и екзартикуляціях. Порочна кукса і причини її утворення.
19. Операції з приводу пупкових гриж і гриж білої лінії живота.
20. Техніка вшивання рани шлунку.
21. Основні борозни і звивини головного мозку. Топографічна анатомія a.meninga media. Артеріальне коло великого мозку.
22. Топографічна анатомія матки. Навколоматковий клітковинний простір. Шляхи поширення гнійних процесів. Топографічна анатомія придатків матки. Кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
23. Ампутація в середній третині плеча. Показання, техніка виконання.
24. Принципи операцій на легенях – ушивання легені, сегментарна резекція, лобектомія, пульмонектомія.
25. Техніка грижовідтинання за способом Бассіні.
26. Трепанатії черепа. Принципи декомпресійної та кістково-пластичної операцій.
27. Топографічна анатомія прямої кишки. Вісцеральна навколокишечна клітковина.
28. Топографічна анатомія пахвової ділянки (пахвова ямка). Зв'язок клітковинних просторів пахвової ділянки з клітковинними просторами сусідніх ділянок.
29. Операції при доброякісних і злоякісних пухлинах молочної залози.
30. Техніка виконання кишкового анастомозу —кінець у кінець».
31. Топографічна анатомія молочної залози.
32. Оперативні втручання при варикозному розширенні вен нижньої кінцівки (Бєбкока, Маделунга).
33. Топографічна анатомія пальців. Поширення гнійних процесів.
34. Хірургічна анатомія косих, прямих, ковзних і природжених пахвинних гриж.
35. Техніка виконання заднього шлунково-кишкового анастомозу.

36. Топографічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Шари, кровопостачання.
37. Катетеризація сечового міхура. Показання, техніка виконання. Можливі ускладнення при виконанні.
38. Топографічна анатомія ділянки підошви. Клітковинні простори підошви і їх зв'язок з клітковинними просторами суміжних ділянок.
39. Способи і техніка холецистектомії.
40. Техніка гастростомії за Кадером.
41. Топографічна анатомія середостіння. Розподіл його на відділи (передній, задній, середній). Відношення органів до середостінь.
42. Топографічна анатомія дна малого тазу (діафрагма тазу и сечо-статева діафрагма). Топографічна анатомія ділянки тазу. «Поверхи» тазу.
43. Топографічна анатомія задньої ділянки стегна. З'єднання клітковинних просторів стегна с сусідніми ділянками.
44. Топографічна анатомія пахвинного каналу. Статеві особливості пахвинного каналу і його вмісту.
45. Техніка венесекції.
46. Топографічна анатомія міжреберних проміжків.
47. Пристінкові клітковинні простори тазу (передміхуровий, позадупрямокишковий бічний). Поширення гематом.
48. Топографічна анатомія ділянки передпліччя. Клітковинний простір Пирогова і його зв'язок з просторами кисті і ліктьової ділянки.
49. Топографічна анатомія жовчного міхура і жовчних проток.
50. Техніка виконання кишкового анастомозу - бік у бік.
51. Топографічна анатомія внутрішньої поверхні передньої черевної стінки.
52. Принципи операцій при флегмонах кисті і передпліччя. Методи знеболювання і розрізи при панариціях, пароніхіях.
53. Вичленування пальців стопи за Гаранжо. Показання, техніка виконання.
54. Топографічна анатомія клітковинних просторів шиї
55. Техніка грижовідтинання за способом Мартинова.
56. Топографічна анатомія соскоподібної ділянки. Трепанаційний трикутник (Шипо).
Вікові особливості
57. Топографічна анатомія поперекового відділу. Межі, пошарова будова, кровопостачання, іннервація, лімфовідток. Слабкі місця
58. Топографічна анатомія підключичної ділянки
59. Пневмоторакс. Методи усунення.
60. Техніка вшивання рани товстої кишки.
61. Артеріальне кровопостачання лицевого відділу голови.
62. Доступи до передміхурової залози. Показання, техніка виконання аденомектомії. Можливі ускладнення при виконанні
63. Топографічна анатомія задньої ділянки гомілки. Зв'язок клітковинних просторів гомілки з клітковинними просторами суміжних ділянок.
64. Техніка пункції колінного суглобу.
65. Мастити та їх оперативне лікування.
66. Техніка холецистостомії.
67. Оболони головного мозку. Підоболонні простори. Тверда мозкова оболона, її синуси та відростки
68. Принципи операцій при геморої. Техніка виконання. Можливі ускладнення при виконанні
69. Топографічна анатомія підколінної ямки. З'єднання клітковинних просторів з сусідніми ділянками.
70. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини, їх топографо-анатомічне обґрунтування.

71. Резекція кишки. Види кишкових анастомозів.
72. Топографічна анатомія підшлункової залози.
73. Топографічна анатомія заочеревинного простору. Фасції і клітковинні простори. Пошарова будова.
74. Топографічна анатомія передміхурової залози і її придатків. Кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
75. Техніка трахеостомії.
76. Принципи операцій при вшиванні шлунка.
77. Принципи первинної хірургічної обробки черепно-мозкових ран.
78. Пункція сечового міхура. Показання, техніка виконання. Можливі ускладнення при виконанні
79. Ампутація і екзартикуляція в міжфалангових і п'ястно-фалангових суглобах.
80. Поняття про грижі. Класифікація гриж
81. Техніка апендектомії
82. Топографічна анатомія скроневої ділянки. Межі, пошарова будова, кровопостачання, іннервація, лімфовідтік.
83. Топографічна анатомія сідничної ділянки. Клітковинні простори, їх зв'язок з клітковинними просторами сусідніх ділянок
84. Топографічна анатомія ділянки лопатки. Колатеральний кровообіг на рівні лопатки.
85. Гастростомія, види.
86. Техніка плевральної пункції.
87. Топографічна анатомія сонного трикутника шиї.
88. Доступи до колінного суглоба. Помилки та ускладнення.
89. Топографічна анатомія тазу. Межі. Кісткове тазове кільце. М'язи тазу.
90. Канали, синуси і сумки черевної порожнини, їх практичне значення.
91. Принципи й етапи оперативних втручань.
92. Зміст і завдання курсу топографічної анатомії.
93. Оболонки спинного мозку. Топографічна анатомія спинного мозку. Патологія розвитку хребта і спинного мозку.
94. Кістково-пластична ампутація гомілки за Пирогову. Показання, техніка виконання.
95. Резекція ребра.
96. Субтотальна, субкапсулярна струмектомія за О.В.Ніколаєвим.
97. Теоретичні основи і техніка кишкових швів. Ушивання ран кишки
98. Доступи до підколінної артерії. Шляхи колатерального кровообігу.
99. Топографічна анатомія плечового суглобу. Вивихи в плечовому суглобі.
100. Топографічна анатомія селезінки. Зв'язковий апарат селезінки. Кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
101. Особливості первинної хірургічної обробки ран шиї.
102. Топографічна анатомія серця і його судин. Особливості топографії в дітей.
103. Ламінектомія. Принципи операції при спинномозкових грижах, Spina bifida.
104. Топографічна анатомія тильної ділянки стопи.
105. Апендектомія. Техніка проведення, принципи формування кукси апендикса.
106. Топографічна анатомія товстої кишки.
107. Топографічна анатомія очеревини. Хід очеревини. Відношення органів до очеревини.
108. Топографічна анатомія колінного суглобу. Завороти колінного суглобу.
109. Доступи до плечового суглобу. Помилки і ускладнення
110. Шов серця. Показання, техніка проведення.
111. Принципи і види ваготомій. Дренажні операції.
112. Топографічна анатомія привушно-жувальної ділянки.
113. Топографічна анатомія ділянки плеча.
114. Доступи до тазостегнового суглоба. Помилки і ускладнення
115. Техніка первинної хірургічної обробки ран.

- 116.Топографічна анатомія глибокої ділянки лица.
- 117.Топографічна анатомія тонкої кишки. Меккелів дивертикул.
- 118.Топографічна анатомія хребта. Межі, зовнішні орієнтири, відділи. Фізіологічні і патологічні вигини хребта. Хребтовий канал і його вміст.
- 119.Операції на артеріальних стволах. Судинний шов (ручний \ механічний).
- 120.Верхня і нижня трахеотомії.
- 121.Первинна хірургічна обробка щелепно-лицевих ран.
- 122.Схема краніо-церебральної топографії Кронлейна-Брюсової та Єгорова.
- 123.Ампутація в середній третині передпліччя. Показання, техніка виконання.
- 124.Техніка пункції плечового суглоба.
- 125.Топографічна анатомія шлунка.
- 126.Техніка вагосимпатичної блокади за Вишневським.
- 127.Топографічна анатомія печінки.
- 128.Топографічна анатомія ліктьового суглоба.
- 129.Доступи до стегнової артерії. Шляхи колатерального кровообігу.
- 130.Техніка виконання переднього шлунково-кишкового анастомозу.
- 131.Топографічна анатомія глибокої ділянки лица.
- 132.Хірургічна анатомія стегнових гриж.
- 133.Топографічна анатомія і оперативна хірургія хребта і кінцівок
- 134.Техніка пункції ліктьового суглобу
- 135.Операції з приводу прямих пахвинних гриж.
- 136.Венозні системи черепно-мозкового і лицевого відділів голови, їх зв'язок.
- 137.Топографічна анатомія щитоподібної залози.
- 138.Техніка виконання поперекового проколу.
- 139.Доступи до плечової артерії. Шляхи колатерального кровообігу.
- 140.Операції з приводу косих пахвинних гриж.
- 141.Первинна хірургічна обробка щелепно-лицевих ран.
- 142.Складки і ямки очеревини.
- 143.Доступи до ліктьової артерії. Шляхи колатерального кровообігу.
- 144.Трьохмоментна ампутація стегна за Пирогову. Показання, техніка виконання.
- 145.Гастроентеростомія. Види. Заходи запобігання утворенню хибного кола.
- 146.Оперативний доступ до сонних артерій у сонному трикутнику.
- 147.Топографічна анатомія гортані.
- 148.Доступи до пахвової артерії. Шляхи колатерального кровообігу.
- 149.Перев'язка стегнової артерії.
- 150.Операції з приводу стегнових гриж.
- 151.Флегмони лица. Розтини при запальних процесах на обличчі

Приклад «0» білета.

Білет № 0

1. Топографічна анатомія лобово-тім'яно-потиличної ділянки. Межі, пошарова будова, кровопостачання, іннервація, лімфовідтік. Клітковинні простори – **максимальна кількість балів – 20.**
2. Доступи до нирок (розрізи Федорова, Бергман-Ізраеля). Шов нирки, резекція нирки, нефректомія – **максимальна кількість балів – 20.**
3. Кістково-пластична ампутація стегна за Грітті-Шимановським. Показання, техніка виконання – **максимальна кількість балів – 20.**
4. Техніка гастростомії за Топровером – **максимальна кількість балів – 20.**

Всього максимум 80 балів.

ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ТЕСТОВИХ ЗАДАЧ З РІЗНИХ ТЕМ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ:

1. Що формує стінки пахвової порожнини?

- А. Великий та малий грудні м'язи (mm. pectorales major et minor).
- Б. Передній зубчастий м'яз (m. serratus anterior).
- В. Найширший м'яз спини (m. latissimus dorsi), підлопатковий м'яз (m. subscapularis) і великий круглий м'яз (m. teres major).
- Г. Коротка головка двоголового м'яза плеча (caput brevis m. bicipitis brachii) і ключовидно-плечовий м'яз (m. coraco-brachialis).
- Д. Довга головка триголового м'яза плеча (caput longum m. tricipitis brachii).

6. Назвіть нерви, розташовані в ліктьовий ямці.

- А. М'язово-шкірний нерв (n. musculocutaneus).
- Б. Променевий нерв (n. radialis).
- В. Ліктьовий нерв (n. ulnaris).
- Г. Медіальний шкірний нерв плеча (n. cutaneus brachii medialis).
- Д. Серединний нерв (n. medianus).

9. Назвіть гілки глибокої долонної артеріальної дуги (arcus palmaris profundus).

- А. Загальні долонні пальцеві артерії (aa. digitales palmares communes).
- Б. Власні пальцеві артерії (aa. digitales palmares propriae).
- В. Ліктьова артерія (a. ulnaris).
- Г. Долонні п'ясткові артерії (aa. metacarpeae palmares).
- Д. Тильні пальцеві артерії (aa. digitales dorsales).

25. Чим утворена медійна стінка судинної лакуни (lacuna vasorum)?

- А. Стегнкової веною (v. femoralis).
- Б. Верхньої лобкової зв'язкою (lig. pubicum superius).
- В. Лакунарний зв'язкою (lig. lacunare).
- М. Клубово-гребінцевої дугою (arcus iliopectineus).
- Д. Гребінцевою зв'язкою (lig. pectineale).

82. Виберіть область, в якій сухожильний шолом значно стоншується.

- А. Лобова область.
- Б. Скронева область.
- В. Потилична область.
- Г. Тім'яна область.

111. Де розташований трійчастий вузол?

- А. На задній поверхні піраміди скронєвої кістки.
- Б. У сонному каналі піраміди скронєвої кістки.
- В. В області малих крил клиноподібної кістки.
- Г. В області великих крил клиноподібної кістки.
- Д. В трійчастому вдавнення (impressio trigemini).

150. Вкажіть межі третьої фасції шиї (за В.М. Шевкуненко).

- А. Край нижньої щелепи.
- Б. Під'язикова кістка.
- В. Передня поверхня ключиці.
- Г. Грудино-ключично-соскоподібного м'яза.
- Д. Лопатково-під'язикова м'яз.
- Е. Задня поверхня ключиці.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ СТУДЕНТ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ

1. Демонструвати вміння користуватись загальними хірургічними інструментами для розтину тканин, допоміжними, для тимчасової зупинки кровотечі, для з'єднання тканин, для утримання та фіксації тканин.
2. Демонструвати вміння робити розтин м'яких тканин.
3. Демонструвати вміння зав'язувати хірургічні вузли.
4. Демонструвати вміння з'єднувати м'які тканини.

6. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Критерії допуску до складання підсумкового контролю.

До складання підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на всіх практичних заняттях та лекціях, або відпрацювали пропущені заняття в установленому порядку, та набрали мінімальну кількість балів, а також здали практичні навички. Сума балів для допуску (поточна успішність + практичні навички + індивідуальна робота). Студенти, які мають заборгованість на кінець семестру, ліквідують її тільки з дозволу декана факультету.

1. Підсумковий контроль здійснюється після закінчення практичних занять у вигляді диференційного заліку згідно графіку навчально-методичного відділу ЧНУ.
2. Підсумковий контроль складається з перевірки теоретичних знань та практичних навичок. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль дорівнює 80 балів, мінімальна – 50.
3. Перескладання підсумкового контролю проводиться 2 рази.
4. Загальна успішність з навчальної дисципліни складається:
  - а) поточна успішність;
  - б) практичні навички;
  - в) індивідуальна робота;
  - д) підсумковий контроль (диференційований залік, усна відповідь).

Сума балів за семестр складає: поточна успішність – 70-120 балів, підсумковий контроль 50-80 балів, індивідуальна робота оцінюється додатковими – 1-6 балів, але Разом не більше 200 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Позитивна оцінка на кожному практичному занятті може бути від 4,7 до 8 балів. Оцінка нижче 4,7 балів означає «незадовільно», заняття не зараховане і підлягає відпрацюванню в установленому порядку. На підсумковому контролі (дифзаліку) студент може максимально отримати 80 балів. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше ніж 50 балів.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
Практична робота 1	11
Практична робота 2	11
Практична робота 3	11
Практична робота 4	11
Практична робота 5	11
Практична робота 6	11

Практична робота 7	11
Практична робота 8	11
Практична робота 9	11
Практична робота 10	11
Практична робота 11	10
Разом	120
Підсумковий контроль (дифзалік)	80
Разом	200

Критерії оцінювання знань

Оцінкою 10-11 балів та 71-80 балів на дифзаліку (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.

Оцінкою 8-9 балів та 61-70 балів на дифзаліку (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 6-7 балів та 50-60 балів на дифзаліку (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ахтемійчук Ю.Т., Ю.М. Вовк, С.В. Дорошенко; А.Б.Кобзарь; М.П.Ковальський, И.Л.Первак; В.И.Пивторак; К.А.Прокопец; Н.Ю.Радомская; А.А.Радомский; М.В.Пархоменко, Т.Т.Хворостяная // Оперативная хирургия и топографическая анатомия-Київ, ВСВ “Медицина”, 2012 . - 504 с.
2. Пивторак В.І., Проніна О.М., Вовк Ю.М., Гнатюк М.С., Антіпов М.В. та ін. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї: (Підручник) - Вінниця: Нова Книга, 2016. – 312 с.
3. Короткий курс клінічної анатомії та оперативної хірургії: навчальний посібник/ В.І.Пивторак, О.Б.Кобзар, Ю.Г.Шевчук. – Вінниця: Нова Книга, 2019. – 224 с.
3. Tsyhykalo O.V. Topographical anatomy and operative surgery; textbook for english-speaking foreign students / Olexander Tsyhykalo - Вінниця: Нова Книга, 2011. – 528 с.
4. Moore Keith L., Dalley Arthur F. Clinically oriented anatomy --LIPPINCOTT WILLIAMS & WILKINS A Wolters Kluwer Cornpany - Philadelphia • Baltimore • New York • London Buenos Aires • Hong Kong • Sydney • Tokyo 4th ed.- 1999. – 1183 p.

Додаткова

1. Оперативна хірургія: хірургічні операції та маніпуляції // І.У.Свистонюк, В.П.Пішак, М.Д.Люттик, Ю.Т.Ахтемійчук / За ред Свистонюка І.У. – К.: Здоров'я, 2001. – 368 с.
2. Оперативная хирургия с топографической анатомией детского возраста / Под ред. Ю.Ф.Исакова, Ю.М.Лопухина. – М.: Медицина, 1977. – 624 с.
3. Островерхов Г.Е., Бомаш Ю.М., Лубоцкий Д.Н. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. – Курск: АП «Курск», 1995. – 720 с.
4. Скрипников М.С. Оперативна хірургія і топографічна анатомія. – К.: Вища школа, 2000. – 501 с.

Практикуми

1. Бурих М.П. Технология хирургических операций (кишечниковый экзаменатор: 115 тестів і відповідей та коментарі). – Харків: Факт, 2003. – 164 с.
4. Бурых М.П. Голова и шея. Клиническая анатомия и технология хирургических операций: Тесты для студентов-иностранцев лечебного и стоматологического факультетов, врачей интернов-хирургов и нейрохирургов. – Харьков: Факт, 2003. – 196 с.
5. Гринцов А.Г., Белозерцев А.М., Жебровский В.В. Атлас операций на пищеводе, кардии и диафрагме. – Донецк: Донеччина, 2003. – 208 с.
6. Детская оперативная хирургия: Практ.рук. / Под ред. В.Д.Тихомировой. – СПб.:ИИА“ЛИК”, 2001. – 432 с.
7. Калашников Р.Н. Недашковский Э.В., Журавлев А.Я. Практическое пособие за оперативной хирургии для анестезиологов и реаниматологов: 4-е изд., испр. и доп. – Архангельск: Изд. Центр АГМА, 2000. – 330 с.
8. Клінічна анатомія та оперативна хірургія гнійно-запальних процесів голови та шиї / Топоров Г.М., Скрипніков М.С., Проніна О.М. та ін. / За ред. М.С.Скрипнікова. – Полтава: Верстка, 2002. – 152 с.
9. Основы оперативной хирургии / Под ред. С.А.Симбирцева. – СПб.: Гиппократ, 2002. – 632 с.
10. Практикум з оперативної хірургії і топографічної анатомії для студентів стоматологічних факультетів мед вузів України: В 2 ч. /Скрипніков М.С., Білич А.М., Проніна О.М. та ін. / За ред. М.С.Скрипнікова. – Полтава: Верстка, 2003. – Ч. 1. – 240 с. – Ч. 2. – 158 с.
11. Сергиенко В.И., Петросян Э.А., Сухинин А.А. Учебно-методическое пособие за топографической анатомии и оперативной хирургии для студентов лечебного факультета [медицинских вузов]. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2001. – 280 с.
12. Томашук И.П., Томашук И.И. Руководство по оперативной технике для начинающих хирургов: Практ. пособие. – К.: Изд-во Европ.ун-та, 2001. – 864 с.
13. Топоров Г.М. Клиническая анатомия: Лицо. – Харьков: Факт, 2003. – 224 с.

Курси лекцій

1. Кульчицкий К.И. Лекции за оперативной хирургии и топографической анатомии. - Киев-Полтава, 1992.
2. Вайда Р.Й. Основы клінічної анатомії та оперативної хірургії: Лекції. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. – 464 с.

Інформаційні ресурси

Сайти з оперативної хірургії та топографічної анатомії

<http://meduniver.com/>

<http://www.medical-enc.ru/17/stomatologia/hirurgiya/>

http://www.lormed.ru/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=100001

<http://meduniver.com/Medical/Topochka/>

<http://meduniver.com/Medical/Xirurgia/3a.html>

<http://meduniver.com/Medical/Xirurgia/6a.html>

http://elib.org.ua/medecine/special/hirurgiya_v_vop_i_otvetah/rasdel1.html

Для скачування книг

<http://www.booksmed.com/hirurgiya/837-operativnaya-xirurgiya-i-topograficheskaya.html>

<http://med-books.net/2011/04/07/ostroverxov-operativnaya-xirurgiya.html>

<http://www.bookin.org.ru/book/766764>

<http://mirknig.com/2011/11/21/topograficheskaya-anatomiya-i-operativnaya-hirurgiya.html>

<http://7bznanie.com/med/093.pdf>

<http://www.twirpx.com/file/977934/>

http://medvuz.info/load/3d_atlas_anatomii_cheloveka/56

<http://www.eurolab.ua/video-gallery/human-anatomy/77/>

3 D анатомія

http://www.se4ever.ru/vse_dlya_android/soft_for_android/28309-anatomy-3d-prilozhenie-dlya-android.html

<http://sinfulandroid.com/applications-26/anatomy-3d-v1-3-apk-android-10207/>

http://www.torrentshunt.ru/torrent903432_atlas_po_anatomii_cheloveka_v_3d_acland039s_dvd_atlas_of_human_anatomy_v_6_chastyah_2003_obuchayushee_video_dvdrip

<http://playstoreapps.org/android/?p=33795>

<http://www.1mobile.com/anatomy-3d---anatronica-345320.html>

<http://www.med-edu.ru/anatom/?type=0&page=3>